

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3051/2022. (II. 11.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Salamon László* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.IV.20.977/2019/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Gaudi-Nagy Tamás ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben kérte a Kúria Pfv.IV.20.977/2019/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, a Fővárosi Ítéltábla 32.Pf.20.453/2018/7-II. számú ítéletére, valamint a Fővárosi Törvényszék 69.P.21.054/2017/22. számú ítéletére is kiterjedő hatállyal.
- [2] Kérelmét az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében foglaltak sérelmére alapozta.
- [3] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló történeti tényállás szerint az indítványozó részt vett egy film-szemlén, ahol egy dokumentumfilm öt díját vette át. A díjátadásról a nyomtatott és online formátumban is kiadott V. sajtótermékben cikk jelent meg.
- [4] Az indítványozó a cikk személyére vonatkoztatott tartalmával összefüggésben peres eljárást kezdeményezett. Kereseti kérelmében kérte az eljáró bíróságot, hogy állapítsa meg: az alperesi kiadó (a továbbiakban: sajtószerv) megsértette az indítványozó becsülethez és jó hírnevéhez fűződő személyiségi jogát. A jogsértés megállapításán túl kérte, hogy a bíróság kötelezze a sajtószervet megfelelő nyilvánosság előtt, saját költségén, mind az internetes portálon, mind pedig a nyomtatott lapszámban olyan szöveg közzétételére, melyben a sajtószerv elismeri, hogy valótlan tényállításokkal megsértette indítványozó jóhírnévhez fűződő jogát, és egyúttal ezért elnézést is kér. Az indítványozó ezek mellett sérelemdíj megfizetésére is kérte kötelezni a sajtószervet.
- [5] Az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszék 2018. január 26. kelt 69.P.21.054/2017/22. számú ítéletével a keresetet elutasította. Az elsőfokú bíróság a Legfelsőbb Bíróság irányadó PK. 12. számú állásfoglalásában foglaltak szerint a sajtószerv által közölt cikk teljes szövegét a maga egészében, a társadalmilag kialakult közzététel szerinti értelmezés alapján vizsgálta. Ennek megfelelően vizsgálta a bíróság azt, hogy megalapoz-e személyiségi jogsértést, hogy az írásban a sajtószerv úgy azonosította indítványozót, mint: „az a nő, aki 2015. szeptember elején a röszei határnál felrúgta a szíriai” férfit, az a nő, aki „elgáncsolta az apát”, illetve úgy, mint „a gyermekével karjaiban menekülő embert kigáncsoló operatőr”.
- [6] Az elsőfokú bíróság értelmezése szerint a cikk – egy évvel a röszei eseményeket követően – nem arról ad számot, hogy az indítványozó – sérelmezett kifejezésekkel leírt – magatartása jogszerű volt-e vagy sem, vagy azt az indítványozó milyen céllal tanúsította. A kifejezésekkel a cikk azonosította az indítványozó személyét, arról tájékoztatta az olvasókat, hogy a dokumentumfilmnek járó díjat az indítványozó vette át, egyúttal kritikát

fogalmazott meg azzal kapcsolatosan, hogy az indítványozóval szemben indult büntetőeljárásban még nem született jogerős ítélet. Áttekintette és kritikai véleményt fogalmazott meg arról, hogy az indítványozó díjártételére egyes politikusok, politikai pártok és a közmédia miként reagált.

- [7] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az indítványozó által kifogásolt kifejezések („felrúgta”, „elgáncsolta”, „kigáncsolta”), mondatok az indítványozó személyét kétséget kizáróan azonosíthatóvá tevő tényállításokat tartalmaznak, azonban azok kifejezőmódja nem alkalmas a becsület megsértésére.
- [8] Az elsőfokú bíróság a tényállítások valóságtartalmának vizsgálatakor figyelembe vette a Szegedi Járásbíróság – mint elsőfokú büntetőbíróság 2017. január 12. napján –, valamint a Szegedi Törvényszék – mint másodfokon eljáró büntetőbíróság 2017. október 2. napján – meghozott döntésében foglaltakat, melyekre tekintettel megállapította, hogy a sérelmezett állítások valótlannak bizonyultak. Ugyanakkor a büntetőeljárásban bizonyított és jogerős ítélettel elbírált való tények ismeretében, a körülményeket összességükben értékelve arra a következtetésre jutott, hogy a cikkben szereplő kifejezések, állítások lényegtelen tévedésnek minősülnek, mely a PK. 12. számú állásfoglalás II. pontjában írtak szerint nem alkalmasak az indítványozó jó hírnevének megsértésére. Ezt arra alapozta, hogy már maga a futó személy felé irányuló rúgó mozdulat is önmagában alkalmas arra, hogy kiváltsa a társadalom negatív értékítéletét és megbotránkozását, így az utóbb valótlannak bizonyult tényállítások nem tekinthetőek sértőnek. Kifejtette továbbá, hogy a sajtószerv köteles való tényeket közölni, ellenkező esetben sajtó-helyreigazítást köteles közzétenni, vagy a jóhírnév megsértése miatti jogkövetkezményeket viselni, jelen esetben azonban életszerűtlen, hogy ezen kötelezettsége teljesítése érdekében (annak vizsgálatára, hogy az indítványozó lendületben lévő, rúgó mozdulatot tevő lába ténylegesen elérte-e a menekülő férfit) igazságügyi szakértőt vegyen igénybe, mint ahogyan azt az indítványozó indítványozta.
- [9] 1.2. Az indítványozó fellebbezése alapján másodfokon eljáró Fővárosi Ítéletábrla az elsőfokú bíróság ítéletét 2018. június 15. napján kelt 32.Pf.20.453/2018/7-II. számú ítéletével helybenhagyta. A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróság által megállapított tényállással, valamint azzal, hogy a cikkben szereplő „elgáncsolta”, „kigáncsolta”, „felrúgta” kifejezések nem indokolatlanul bántók, ezek a haladás megakadályozására irányuló lábmozdulat adekvát kifejezései. A felbuktatás kísérlete vagy befejezettsége nem a kifejezőmódot érintő kérdés.
- [10] Az ítéletábrla értelmezése szerint a cikk a PK. 12. számú állásfoglalásban írt szempontok alapján olyan publicisztikai tárgyú írásnak minősül, amely az indítványozó személyét ugyan a múltbeli, közéleti vitát kiváltó magatartásán keresztül azonosította, de célja nem az volt, hogy őt negatív színben tüntesse fel, hanem az, hogy kifejezze a szerző véleményét a díjátadással kapcsolatos reakciókról. Az indítványozó azáltal, hogy tudósítói semlegeségéből kilépve az események résztvevőjévé vált, és heves közéleti vitát keltő magatartást tanúsított, közismertté vált, magatartása a menekültekkel való magyarországi bánásmóddal összefüggően közbeszéd tárgyává vált. E közéleti vitára tekintettel a véleménynyilvánítás szabadsága körébe tartozott a sérelmezett cikk megírásakor az, hogy a nyilvánosságra került felvételeken látottakat, vagy a korabeli tudósításokat ki, hogyan értékelte: úgy, hogy „gáncsolás” történt, vagy úgy, hogy nem. Az tehát, hogy az indítványozó magatartását a sérelmezett cikk egy befejezett magatartást megfogalmazó kifejezéssel írta le, összességében nem tekinthető olyan valótlannak és sértő tényállásnak, mely a logika alapvető szabályait sértő, indokolatlanul bántó, becsületet sértő. Az ítéletábrla szerint a kifogásolt közlések formailag tényállításként jelennek meg, ugyanakkor valamely tény közlése is kifejezhet személyes véleményt. A sérelmezett kifejezések, mondatok a közügyek szabad megvitatása körébe tartozó, és vitatott indítványozói magatartásra vonatkozó olyan véleménynyilvánítások voltak, amelyek a cikk megírásakor kellő ténybeli alappal rendelkeztek, az értékítéletnek, következtetésnek minősülő közlés esetén is szükséges, hogy azt elegendő ténybeli alap támassza alá.
- [11] Az ítéletábrla úgy ítélte meg, hogy az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg azt is, hogy a sajtószervnek nem volt kötelessége a büntetőeljárásban beszerzett szakvéleménynek megfelelően állást foglalnia, tekintettel arra, hogy folyamatban lévő büntetőeljárás ilyen részletei nem tekinthetőek közismertnek.
- [12] 1.3. Az indítványozó felülvizsgálati kérelme alapján az ügyben eljáró Kúria Pfv.IV.20.977/2019/6. számú döntésével a jogerős ítéletet a hatályában fenntartotta.
- [13] A Kúria kifejtette, hogy a körülmények és a bizonyítékok mérlegelése során abból kellett az eljáró bíróságoknak kiindulni, hogy az Alaptörvény IX. cikke, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: a Ptk.) 2:44. §-a, és az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a közösséget érintő kérdések megvitatásának szabadságát széles körben biztosítani kell. E körben hivatkozott a 7/2014. (III. 7.) AB határozatban és

- a 28/2014. (IX. 29.) AB határozatban foglaltakra. A keresettel érintett cikk megírásának időpontjában a menekülváltás, és az ahhoz szorosan kapcsolódó események, így az indítványozó videó- és képfelvételeken rögzített magatartása bel- és külföldön is egyaránt heves közéleti viták középpontjába került. Mivel a perrel érintett cikk sérelmezett része az indítványozó magatartását, és annak következményeit mutatta be, az részét képezte ennek a közéleti vitának.
- [14] Az indítványozó felhívta a figyelmet a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatban foglaltakra is, mely szerint ilyen esetben a sajtó- és véleménynyilvánítási szabadság korlátozása csak igen szűk körben indokolt: akkor, ha a cikk szerzője kifejezetten tudatában van a sérelmezett közlés valótlanosságának (tudatosan hamis közlés), vagy ha a foglalkozása, hivatása gyakorlásának szabályai szerint elvárható lett volna tőle a tények valóságtartalmának vizsgálata, de a véleménynyilvánítási alapjog felelős gyakorlásából adódó gondosságot elmulasztotta. A sérelmezett kifejezések, mondatok jelen ügyben egyik esetkörbe sem sorolhatók, azok az indítványozó magatartásáról készített, széles körben hozzáférhető videó- és képfelvételeken alapultak, a körülményekből okszerűen lehetett arra következtetni, hogy ő gáncsolta el, rúgta fel a gyermekével a karján futó férfit. Azt, hogy ez valójában nem történt meg, kizárólag a büntetőeljárás során elvégzett szakértői vizsgálattal lehetett tisztázni. Egy sajtószervtől nem elvárható, hogy a következtetések közlése előtt a több szemszögből elkészített, megkérdőjelezhetetlen hitelességű videó- és képfelvételeket szakértői vizsgálatnak vesse alá. Ezért a felvételekből levont következtetések nem minősülnek tudatosan hamis közlésnek, és a sajtószerv nem sértette meg a véleménynyilvánítási alapjog felelős gyakorlásából eredő gondosság követelményét sem.
- [15] A Kúria egyetértett az eljáró bíróságokkal abban, hogy a sérelmezett kifejezések („elgáncsolás”, „kigáncsolás”, „felrúgás”) a cikk megírásának időpontjában kellő ténybeli alappal rendelkeztek, és kifejezőmódjukban nem voltak indokolatlanul bántók.
- [16] Az eljáró bíróságok jogszabálysértés nélkül értékelték bizonyítékként és fogadták el az ítélezésük alapjaként a büntetőeljárásban született határozatokat, továbbá teljeskörűen eleget tettek az indokolási kötelezettségüknek: rögzítették a tényállást, a figyelembe vett körülményeket, valamint a levont következtetésekről számot is adtak.
- [17] 2. Az indítványozó ezt követően az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Álláspontja szerint a támadott bírósági döntések sértik az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében védett jó hírneve tiszteletben tartásához való alapjogát.
- [18] Alapjogának sérelmét abban látta, hogy az eljáró bíróságok szerint a sajtószerv a véleménynyilvánítási szabadság gyakorlása körében nem volt köteles annak behatóbb vizsgálatára, hogy a cikkében az indítványozó terhére rótt cselekményt ő egyáltalán elkövette-e. Alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként veti fel, hogy: a) a valótlan tényállítás milyen szintű védelmet élvezhet az Alaptörvény által kiemelten védett véleménynyilvánítási szabadság körében, hol az a határ, mi az a mérték, amikor a jó hírnevét romokba döntő valótlan tényállítást az érintett már nem köteles tűrni, b) a sajtó- és vélemény szabadság védelme alatt eljáró sajtószervnek meddig terjed a gondossága egy általa tett tényállítás való vagy valótlan voltának ellenőrzése kapcsán.
- [19] Az indítványozó előadta, hogy a tényállítás valótlanága a bírói gyakorlatban bármilyen olyan tény elferdítése esetén megállapítható, amely az érintett személy, a jogosult személyiségi jogait sértette, jó hírnevét károsan befolyásolta. Annak eldöntésekor, hogy egy meghatározott személy vonatkozásában nagy nyilvánosság előtt tett kijelentés kapcsán mi minősül lényeges vagy lényegtelen tévedésnek, vagy pontatlanságnak, ügydöntő jelentőséget ad, hogy a téves információ mennyiben alkalmas a közvélemény befolyásolására, az érintett személlyel kapcsolatban a társadalom értékítéletének kedvezőtlen megváltozására.
- [20] Megítélése szerint a kérdéses cikkben szereplő sérelmezett tényállítások olyan magatartást tulajdonítanak az indítványozónak, amelyet a társadalom egésze elítél, az ilyen magatartást elkövető személyeket a társadalom megbélyegzi, jó hírneve gyakorlatilag megsemmisül. Éppen ezért álláspontja szerint figyelemmel kell lenni arra, hogy a sajtószerv tevékenységi körében kifejezett gondossággal köteles eljárni, és köteles a tevékenységével érintettek személyiségi jogait tiszteletben tartani. Még a közügyek megvitatása körében sem írhat le bármit, sajtó- és véleménynyilvánítási szabadsága határát képezi az egyének Alaptörvényben védett joga. Álláspontja alátámasztásául hivatkozott a 34/2017. (XII. 11.) AB határozatban és a 3/2015. (II. 2.) AB határozatban foglaltakra.
- [21] Az indítványozó kitért továbbá a tényállítás és a véleménynyilvánítás elhatárolásának kérdésére. E körben az alaptörvény-ellenességet abban látta megvalósulni, hogy az eljáró bíróságok sérelmezett kijelentésekről nem állapították meg, hogy azok valójában olyan tényállítások, melyek valóságtartalmát a sajtószerv bizonyítani nem tudta, ezzel megsértette az indítványozó a jó hírnevének tiszteletben tartásához való alapjogát.

II.

[22] Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák. A véleménynyilvánítás szabadsága és a gyülekezési jog gyakorlása nem járhat mások magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével.”

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.”

„IX. cikk (4) A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére.”

III.

[23] 1. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.

[24] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Abtv. 30. § (1) bekezdésben meghatározott hatvan napos határidőben nyújtotta be. A jogorvoslattal már nem támadható kúriai ítélet az eljárást lezáró döntésnek minősül, így az alkotmányjogi panasszal támadható. Az indítványozó alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettsége – mivel a támadott ítélettel lezárt eljárásban felperes volt – fennáll. Az indítványozó jogi képviselője meghatalmazását csatolta.

[25] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a szerinti követelményeknek megfelelő alkotmányjogi panaszt – egyéb feltételek megléte mellett – abban az esetben fogadja be, amennyiben az az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében előírt határozott kérelmet tartalmaz.

[26] Az alkotmányjogi panasz tartalmazza azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, és amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza (Abtv. 27. §); az eljárás kezdeményezésének indokait; az Alkotmánybíróság által vizsgálni kért bírósági döntéseket; az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését [VI. cikk (1) bekezdése]; indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntések – az indítványozó álláspontja szerint – miért ellentétesek az Alaptörvény általa megjelölt rendelkezésével; illetőleg kifejezetten kéri a sérelmezett bírói döntések alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.

[27] 4. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételye, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés felvetése esetén fogadható be. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását [3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]].

[28] Az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség szempontjából érdemben vizsgálandó, hogy a Kúria, illetőleg az alsóbb fokú bíróságok megfelelően alkalmazták-e az Alkotmánybíróság korábbi, az indítványban is hivatkozott döntéseiben kifejtett értelmezési szempontokat: a sérelmezett közlések a véleménynyilvánítás szabadságának védelme alatt állnak-e, és így azokat az indítványozónak túrnie kellett-e, vagy pedig ezen állítások kívül esnek a véleménynyilvánítás szabadsága védelmi körén, és megsértették az indítványozó becsületét, jó hírnevét.

[29] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján, a panasz befogadásáról szóló döntést mellőzve, érdemben bírálta el.

IV.

[30] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.

[31] 1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában azt kifogásolta, hogy az általa sérelmezett kifejezések az eljáró bíróságok szerint a véleménynyilvánítás szabadsága körébe tartoznak, holott azok olyan tényállítások,

amelyeknek nincs valóságtartalma, és melyek álláspontja szerint azért nem értékelhetők lényegtelen tévedésnek, vagy pontatlanságnak, mert alkalmasak a közvélemény befolyásolására. Alkotmányos jelentőségű kérdésként vetette fel, hogy a „valótlan tényállítás milyen szintű védelmet élvezhet az Alaptörvény által kiemelten védett véleménynyilvánítási szabadság körében” és hogy hol húzódik az a határ, amikor a valótlan tényállítást az érintett már nem köteles tűrni.

- [32] 1.1. Az Alkotmánybíróság az ügy érdemi vizsgálata során elsőként áttekintette vonatkozó gyakorlatát, tekintettel arra, hogy számos döntésében foglalkozott a véleménynyilvánítási szabadság alkotmányjogi tartalmával, és részletesen kimunkált, következetesen alkalmazott gyakorlata van a véleménynyilvánítási szabadság és az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében foglalt jóhírnév tiszteletben tartásához való alapjog kollízióját illetően. Az Alkotmánybíróság a fentiek mellett figyelembe vette az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) esetjogát is.
- [33] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a véleménynyilvánítás szabadsága kiemelten védett alkotmányos érték, különösen abban az esetben, „amikor közügyeket és a közhatalom gyakorlását, a közfeladatot ellátó, illetve a közéletben szerepet vállaló személyek tevékenységét érinti. [...] A demokratikus társadalom létezésének és fejlődésének nélkülözhetetlen eleme [ugyanis] a közügyek vitatása, amely feltételezi a különböző politikai nézetek, vélemények kinyilvánítását, a közhatalom működésének bírálatát.” {36/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 219, 228; ld. még: 57/2001. (XII. 5.) AB határozat, ABH 2001, 484, 494, az Alaptörvény hatálybalépését követően a fentieket megerősítve például: 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [29]} Az Alkotmánybíróság értelmezésében ugyanakkor a közéleti kérdések köre szélesebb a politikai szólásnál, illetve a közhatalmat gyakorló személyek tevékenységének bírálatánál.
- [34] A közügyek vitája, azaz a szólásszabadság fokozottan védett köre meghatározásának fókuszában mindenképp az a kérdés áll, hogy a megszólaló valamely társadalmi, közéleti kérdésben fejtette-e ki nézeteit. Az Alkotmánybíróság – egyezően az EJEB gyakorlatában megjelenő szempontokkal – elismerte gyakorlatában, hogy „valamennyi közéleti párbeszéd igényt tarthat a közéleti vitákat és a közügyek vitatását megillető alapjogi védelemre” {14/2017. (VI. 30.) AB határozat, Indokolás [27]}.
- [35] A véleménynyilvánítás szabadságának körébe tartozó közéleti vitákban érintett személyek alapjogainak védelme tekintetében kiemelt jelentőségű kérdés, hogy azokat mikor lehet megszorítóan értelmezni, milyen feltételekkel lehet korlátozni, és kollíziójuk esetén milyen szempontok alapján kell a prioritást meghatározni [30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167, 170], meddig terjed egy közéleti vitában érintett személy tűrési kötelezettsége, vagy a másik oldalról: mennyiben korlátozhatja a véleménynyilvánítás szabadságának érvényesülését a közéleti vitában résztvevők személyiségének a védelme.
- [36] Ennek a kérdésnek az értékelése során az Alkotmánybíróság jellemzően a következő szempontoknak tulajdonít meghatározó jelentőséget: a véleményt kifejező nyilvános közlés közérdekű vitában kifejtett álláspontot tükröz-e; a nyilvános közléssel érintett személy közszereplői minőségben jelenik-e meg; a nyilvános közlés tényállítást vagy értékítéletet foglal-e magában; a nyilvános közlés sérti-e az érintett személy emberi méltóságát vagy jó hírnevét (becsületét) {3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [38]}.
- [37] 1.2. Az Alkotmánybíróság elsődlegesen azt hangsúlyozza, hogy annak mérlegelése során, hogy egy nyilvános közlés a véleménynyilvánítási szabadság kiemelt védelmi körébe tartozik-e, elsődlegesen azt kell vizsgálni, hogy a közlés a közügyek szabad vitatását érinti-e.
- [38] Az Alkotmánybíróság a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatában felállította azokat a szempontokat, melyek alapján elsőként azt kell megítélni, hogy az adott közlés a közügyekben való megszólalást, közérdekű vitában kifejtett álláspontot tükröz-e. „Ennek során figyelembe kell venni elsősorban a közlés megjelenésének módját, körülményeit és a vélemény tárgyát, kontextusát, a közlést érintően vizsgálni kell a médium típusát, a közlés apropóját adó eseményt, illetve az arra érkező reakciókat és az adott közlésnek ebben a folyamatban játszott szerepét. További szempontként szükséges értékelni a kijelentés tartalmát, stílusát, illetve a közlés aktualitását, valamint célját. Amennyiben e körülmények értékelésével az állapítható meg, hogy a közlés a közügyek szabad vitatását érinti, úgy a közlés automatikusan a véleménynyilvánítási szabadság nyújtotta magasabb szintű oltalmat élvezti.” {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [39]; 3001/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás [28]}
- [39] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a nyilvános közlés jellegét nem a közléssel érintettek személyi minősége határozza meg, hanem éppen fordítva: a közlés tárgyához mérten kell vizsgálni az érintettek személyi minőségét. A szólásszabadság fokozottan védett körének fókuszában elsősorban maguk a közügyek, nem pedig

- a közszereplők állnak {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [47]–[48]; 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [25]–[27]; 3001/2018. (I. 10.), Indokolás [25]}.
- [40] Erre tekintettel a nyilvános közlés minősítése során azt kell vizsgálni, hogy a közlés közügyek, közéleti kérdések vitatására vonatkozik-e, mert maga a közéleti kérdések megvitatásának ténye – a konkrét vita erejéig – az a szempont, amely meghatározza az érintettek személyi minőségét {3145/2018. (IV. 7.) AB határozat, Indokolás [41]}.
- [41] 1.3. Abban az esetben, ha megállapítást nyert, hogy a nyilvános közlés a közügyek szabad vitatását érinti, az alkalmazandó alkotmányjogi mérce megállapításához szükséges annak további vizsgálata, hogy a közléssel érintett személy – az adott helyzetben – közszereplői minőségben érintett-e. Önmagában ugyanis az a tény, hogy egy nyilvános közlés közéleti jellegű, nem vonja automatikusan maga után azt, hogy az érintett személyek személyiségvédelve lecsökken {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [41]; 3145/2018. (IV. 7.) AB határozat, Indokolás [44]}.
- [42] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján a közügyek vitatásához kötődő alkotmányos jog biztosításából egyenesen következik, hogy a személyiségvédelem korlátozottsága nemcsak a hivatásos közszereplőkre, hanem egy közvita valamennyi érintettjére vonatkozik, hiszen a közügyek vitatása adott esetben – a konkrét társadalmi vita erejéig – annál szélesebb személyi kört érinthet {lásd: 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [57]}, és „olyan személyeknek is lehetősége nyílik egy-egy közéleti vita aktív alakítójává válni, akik korábban – státuszuk alapján – nem tartoztak a közszereplő fogalmi körébe. Ezek a személyek az ún. kivételes közszereplők.” {3019/2021. (I. 28.) AB határozat [22]}. A bíráló fokozott tűrése tehát a közügyek vitáján belül mindenkire kiterjedő általános követelmény {3236/2018. (VII. 9.) AB határozat, indokolás [30]}.
- [43] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság kiemeli tehát, hogy a közügyek megvitatása körében elhangzó véleménynyilvánítás és a rá vonatkozó védelem fókuszában elsődlegesen nem a szólással érintett személyek státusza áll, hanem az, hogy a megszólaló valamely társadalmi, politikai kérdésben fejtette ki nézeteit.
- [44] 1.4. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján a véleményszabadság gyakorlásának határait a közügyeket érintő kérdésekben aszerint különbözteti meg, hogy az adott közlés értékítéletnek, avagy tényállításnak minősül-e. E minősítésnek azért kell összhangban állnia az Alaptörvény IX. cikkében biztosított véleményszabadság követelményeivel, mert egyben döntően és közvetlenül befolyásolja annak határait is, így az alapjog gyakorolhatóságát és tényleges érvényesülését.
- [45] A véleményszabadság nemcsak bizonyos felfogások vagy eszmék, hanem magának a véleménynyilvánításnak a lehetősége előtt nyit szabad utat. Ebből következik, hogy a közügyeket érintő értékítéletek szabad folyása biztosított, hiszen a tényállításokkal szemben az értékítéletek közös sajátossága, hogy igazságtartalmuk nem ellenőrizhető és objektív módon nem igazolható. Az értékítéletekkel szemben a tényállítások mindig olyan konkrétumokat tartalmaznak, amelyek valósága bizonyítás útján igazolható, ellenőrizhető. Míg az értékítéletet megjelenítő vélemények nagyobb toleranciát követelnek, addig a tényeket állító, avagy híresztelő kifejezések esetében fokozottabb gondosság követelhető meg.
- [46] Az Alkotmánybíróság mércéje szerint az értékítéletet és személyes meggyőződést közvetítő vélemények mindaddig, amíg összefüggésben állnak a közügyekkel, attól függetlenül élvezik a véleményszabadság alkotmányos oltalmát, hogy helyes vagy helytelen, tetsző vagy nem tetsző, egyes megítélések szerint értékes vagy éppen értéktelen gondolatot tartalmaznak. Ezt kívánja meg a nézőpontsemleges véleménynyilvánítási fórum szabadságának értéke is.
- [47] Ezzel egyezően hangsúlyozza az EJEB is, hogy „[a] 10. cikk nemcsak azokra az »információk«-ra vagy »eszmék«-re alkalmazandó, amelyek kedvező fogadtatásúak, vagy amelyeket ártalmatlannak, illetve közömbösnek tartanak, hanem azokra is, amelyek sértenek, megütközést keltenek vagy felkavarnak; ezek a pluralizmus, a tolerancia és a nyitottság követelményei, amelyek nélkül nem létezik »egy demokratikus társadalom«” [*Oberschlick kontra Ausztria* (11662/85), 1991. május 23., 57. bekezdés]. Ugyanakkor az EJEB elismeri, hogy a sértés a véleménynyilvánítási szabadság által biztosított védelem körén kívül eshet, ha indokolatlan és rosszhiszemű hírnévrontásnak minősül, például ha a sértő nyilatkozat kizárólagos célja a sértés [*Skalka kontra Lengyelország* (43425/98), 2003. május 27., 34. bekezdés] {3145/2018. (IV. 7.) AB határozat, Indokolás [56]}. Ezt a megközelítést az Alkotmánybíróság is irányadónak tekinti: a véleménynyilvánítás szabadsága nem nyújthat védelmet az olyan közlések számára, melyek célja a pusztá megalázás, a bántó vagy sértő kifejezések használata, vagy más jogsérelem okozása, illetőleg az emberi méltóság korlátozhatatlan magjának sérelme {legutóbb például: 6/2021. (II. 22.) AB határozat, Indokolás [22]}.

- [48] Az Alkotmánybíróság a tényállítások vonatkozásában úgy foglalt állást, hogy bár az értékítéletekhez képest eltérő mércék alapján ítélandók meg, a tényállítások is a szólásszabadság hatálya alatt állnak, és rájuk is vonatkoznak a közügyek vitájának fokozott védelme melletti érvek. „A tényállítást tartalmazó megnyilvánulások szintén részei a szólásszabadságnak. Egyrészt valamely tény közlése is kifejezhet személyes véleményt, másrészt tényközlések nélkül a véleményformálás is ellehetetlenülne. A szólás- és sajtószabadság határainak megvonásánál mindazonáltal indokolt különbséget tenni az értékítéletek és a tényállítások védettsége között. Míg vélemények esetében a hamisság bizonyítása értelmezhetetlen, addig a bizonyíthatóan hamis tények önmagukban nem állnak alkotmányos védelem alatt.” {3466/2020. (XII. 22.) AB határozat, Indokolás [38]; 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [49]}
- [49] A tényállítások és a vélemények megkülönböztetésénél a határeseteket az úgynevezett értékítélettel terhelt tényállítások jelentik, amelyek tekintetében az Alkotmánybíróság – az EJEB releváns esetjogára is tekintettel – arra hívja fel a figyelmet, hogy a véleményszabadság magas szintű védelmét élvezik és a konkrét közlés jogi értékelésével összefüggésben kell állást foglalni, hogy valamely értékítélettel terhelt tényállítás sértette-e valamely közéleti szereplő személyiségi jogát, jóhírnevét, becsületét vagy a közlés megtételét tűrni tartozott [EJEB *Karsai kontra Magyarország* (5380/07), 2009. december 1., 33–35. bekezdések]. Szintén a véleményszabadság oltalma alatt állnak az erős, túlzó jellegű kritikát megfogalmazó és polemikus stílusban megírt, ámde vékony ténybeli alapokon nyugvó értékítéletek is [EJEB *Dichand és mások kontra Ausztria* (29271/95), 2002. február 26., 52. bekezdés]. Az Alkotmánybíróság maga is ezt a gyakorlatot követi {lásd például: 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [37]}.
- [50] Az Alkotmánybíróság kiemeli azt is, hogy bár a hamisnak bizonyult tényállítások – szemben az értékítéletekkel, bírálatokkal – önmagukban nem állnak alkotmányos védelem alatt, az adott ügy összes körülményének mérlegelése adott esetben vezethet arra a következtetésre, hogy mégis alkotmányos lehetőség a valótlan állítást tevő jogi felelősségre vonására. A közügyek vitájához tartozó tények közlése tipikusan a vélemények alapja, ezért a jogi felelősségre vonás kérdésében még az alkotmányos értékkel egyébként nem bíró, utóbb hamisnak bizonyult tényállítások esetében is figyelemmel kell lenni a közéleti viták minél szabadabb folyásának érdekében {7/2014. (III. 7.) AB határozat Indokolás [50]}. Mindaddig, amíg valamely tájékoztatás nem visszaélés a sajtószabadság gyakorlásával, az emberi méltóság védelmével összefüggésben a személyiségi jogok sérelmére való hivatkozás ritkán alapozza meg a sajtószabadság gyakorlásának a korlátozását {3019/2021. (I. 28.) AB határozat, Indokolás [28]; 28/2014. (IX. 29.) AB határozat, Indokolás [42]}.
- [51] 1.5. Az Alkotmánybíróság már többször kifejtette, hogy a véleményszabadság határa mások emberi méltóságából fakadó becsület és jó hírnév védelme. Legutóbb a 6/2021. (II. 19.) AB határozat erősítette meg korábbi, egyebek között a 3048/2020. (III. 2.) AB határozatban rögzített álláspontját: „A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére. Ez a rendelkezés a véleménynyilvánítás szabadságának határát jelöli ki, ez a határ ugyanakkor nem valakinek a megsértése, hanem az emberi méltóság megsértése. A személyiséget szubjektíve sértő, de az emberi méltóság sérelmét el nem érő kifejezéseket az Alaptörvény IX. cikke védi.” {3048/2020. (III. 2.) AB határozat, Indokolás [31]; 6/2021. (II. 19.) AB határozat, Indokolás [22]} Azt, hogy mely kifejezések kérdőjelezik meg az emberi minőséget, az eset kontextusában kell vizsgálni; nem csupán a szavak nyelvtani jelentéséből kell kiindulni, hanem azt kell vizsgálat alá vonni, hogy objektív mérlegelés szerint mennyire érintette a közlés a sértett személyi, társadalmi helyzetét {3374/2019. (XII. 19.) AB határozat, Indokolás [29]}.
- [52] Az eljáró bíróságoknak tehát elsősorban azt kell vizsgálniuk, hogy az eljárásban érintett személyt érintő közlés bármilyen módon kötődik-e a közérdeklődésre számot, közügyeket érintő vitához. Abban az esetben pedig, ha megállapítható, hogy a vizsgált közlés közügyek vagy a közélet egyéb kérdéseinek megvitatásához kapcsolódik, és az érintettek e közéleti vitában közszereplői minőségben vesznek részt függetlenül attól, hogy az érintett közhatalmat gyakorló személy, vagy más státuszú személy-e, az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése alapján fokozott tűrési kötelezettség terheli a vele szemben megfogalmazott kritikával, bírálattal szemben.
- [53] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában azt is kifejtette, hogy alapjogának sérelmét abban látja, hogy az eljáró bíróságok szerint a sajtószerv a véleménynyilvánítási szabadság gyakorlása körében nem volt köteles az általa megjelentett közlés valóságtartalmának behatóbb vizsgálatára. Ezzel összefüggésben alkotmányjogilag releváns kérdésként kérte annak vizsgálatát, hogy egy sajtószervnek „meddig terjed a gondossága egy általa tett tényállítás való vagy valótlan voltának ellenőrzése kapcsán”.

- [54] A sajtószerv (az indítványozó álláspontja szerint) tevékenysége során minden esetben, még a közügyek vitatása során is kifejezett gondossággal köteles eljárni, ennek során köteles az érintettek személyes jogait tiszteletben tartani. A közügyek vitatása során is a sajtó- és véleménynyilvánítás szabadságának határát kell, hogy képezze az Alaptörvényben foglalt jóhírnév tiszteletben tartásához való alapjog.
- [55] Az alkotmányjogi panasz érdemi vizsgálatához ezért az Alkotmánybíróság jelen ügyben a sajtó objektív felelőségével kapcsolatos gyakorlatát is indokoltnak tartotta áttekinteni.
- [56] A sajtónak elsőrendű alkotmányos feladata a közérdekű információk, köztük a közéleti szereplők megnyilatkozásainak, álláspontjainak terjesztése. Nemcsak annak van jelentősége, hogy a közügyek vitájához tartozó információk terjesztése a sajtó alkotmányos küldetése, hanem annak is, hogy a demokratikus vita többi résztvevőjének pedig joga van ehhez a tájékoztatáshoz. Különösen fontos tehát, hogy a sajtó a közvita számára releváns körülményekről minél szabadabban számolhasson be {34/2017. (XII. 11.) AB határozat, Indokolás [41]}.
- [57] A sajtószerv közzététel megelőző körülményekről eljárásával és ezzel összefüggő felelőségével kapcsolatban az Alkotmánybíróság – a korábban már kifejtettek szerint – úgy foglalt állást, hogy „a véleménynyilvánítás szabadsága nem terjed ki a becsületsértésre alkalmas valótlan tények közlésére akkor, ha a nyilatkozó személy kifejezetten tudatában van a közlés valótlanosságának (tudatosan hamis közlés) vagy foglalkozása, hivatása gyakorlásának szabályai szerint elvárható lett volna tőle a tények valóságtartalmának vizsgálata, de a véleménynyilvánítási alapjog felelős gyakorlásából adódó gondosságot elmulasztotta.” {ABH 1994, 219, 231; az Alaptörvény hatálybalépését követően is irányadónak tekintette például: 3100/2017. (V. 8.) AB határozat, Indokolás [32]}.
- [58] Azt, hogy az információt terjesztő személyt mikor lehet olyannak tekinteni, mint aki az információ valótlan vagy félrevezető mivoltában van, vagy az adott helyzetben elvárható gondosság nélkül járt el, a szabad tájékoztatást támogató tartalommal kell értelmezni. A sajtószervtől elvárható magatartás mindenekelőtt a közölt információk valóságának ellenőrzésére vonatkozik. A média kötelezettsége abban áll, hogy a tőle szakmai szabályai alapján elvárható körültekintéssel felderítse a nyilvánosságra hozandó hírek, beszámolók, elemzések valóságtartalmát, és a megállapított információkról a nyilvánosságot – a megtevesztést nélkülöző szerkesztéssel – tájékoztassa. Az elvárható gondosság követelménye ugyanakkor nem értelmezhető úgy, hogy az a sajtót az egyébként alátámasztott tények és összefüggések valósághű közlésétől elzárja {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [29]}.
- [59] Ezzel együtt természetesen a sajtó tájékoztató tevékenységének szabadsága sem korlátlan, hanem más alapvető jogok vagy alkotmányos értékek érvényesülése érdekében kötelezettségekkel terhelt {lásd 1/2007. (I. 18.) AB határozat, illetve 3096/2014. (IV. 11.) AB határozat; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [22]}. A sajtószabadság gyakorlása önmagában nem terjed ki a valótlanosságok közzétételére, sőt az újságírók egyik fő felelősége éppen a közölt hírek, információk hitelességének ellenőrzése. Ez azonban nem azt jelenti, hogy a valótlan tényállításokért viselt felelőség kérdése minden esetben azonos szempontok szerint lenne megítélhető, és e körben ne lenne szükség alkotmányossági megfontolások mérlegelésére.
- [60] Az Alkotmánybíróság már többször hangsúlyozta, hogy „a bíróságoknak az eléjük vitt jogvita elbírálása során a sajtószabadság megfelelő alkotmányos védelme érdekében a tudósítással érintett helyzet teljességét kell megvizsgálniuk” {lásd: 3/2017. (II. 25.) AB határozat, Indokolás [24]; legutóbb például: 3466/2020. (XII. 22.) AB határozat, Indokolás [46]}. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a közéleti szereplők kijelentéseit közvetítő sajtónak a valótlan tényállításokért fennálló felelősége más mérce szerint ítélandó meg ahhoz képest, amikor a szerkesztők és újságírók pusztán saját elképzeléseik és előzetes döntéseik mentén határozzák meg a média-tartalmat. Ilyenkor ugyanis a sajtó működésének fókuszában nem a közvita saját érvekkel való gazdagítása és befolyásolása, hanem a társadalmi tanácskozásban résztvevő többi szereplő megnyilvánulásainak naprakész és hiteles becsatornázása áll {3466/2020. (XII. 22.) AB határozat, Indokolás [46]}.

V.

- [61] Az előző pontban rögzített elvi jelentőségű megállapítások egyedi ügyben történő alkalmazásával az Alkotmánybíróság az alábbi következtetésekre jutott.
- [62] 1. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja szerint az Alkotmánybíróság „alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját”. Az Alaptörvény 28. cikke azt a kötelezettséget rója a bíróságokra, hogy az elbírálandó ügyek alkotmányjogi aspektusát, alapjogi relevanciáját felismerjék, az érintett alapvető jogok tartalmát feltárják, és erre tekintettel értelmezzék és alkalmazzák a konkrét

jogvitákban a jogszabályokat. Amint az Alkotmánybíróság azt az alkotmányjogi panasz jogintézményével összefüggésében kifejtette: „A bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes.” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]; 13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [30]; legutóbb: 3354/2021. (VII. 28.) AB határozat, Indokolás [25]}

- [63] Mindez nem azt jelenti, hogy a bíróságoknak közvetlenül az Alaptörvény rendelkezéseire kellene alapítaniuk a döntéseiket, hanem azt, hogy az alkalmazandó jogszabályi rendelkezések értelmezése és a konkrét tényállásra való alkalmazása során figyelemmel kell lenniük a releváns alkotmányossági szempontokra {7/2013. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [33]; 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [68]}.
- [64] Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság azt vizsgálhatja, hogy különös tekintettel a felmerülő alapjogi vonatkozásokra, az ügy „alkotmányjogi rétegére”, a támadott döntés szenved-e olyan mérlegelési hiányosságban, amely alapvető alkotmányjogi jelentőségű problémát, vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vetne fel {3001/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás [40]}.
- [65] Az Alkotmánybíróságnak az általa lefektetett alkotmányos mércéből kiindulva, a jelen alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló egyedi ügygel összefüggésben tehát nem azt kellett eldöntenie, hogy a Kúria – illetőleg az alsóbb fokú bíróságok – jogértelmezése helyes volt-e, hanem azt, hogy figyelemmel voltak-e az ügy alapjogi érintettségére, és az eljáró bíróságok jogértelmezése biztosítja-e a konkuráló alapjogi pozíciók méltányos egyensúlyát, azok kíméletes kiegyenlítését, a jogvitát az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlatának megfelelő szempontok alapulvételével bírálták-e el.
- [66] 2. Az Alkotmánybíróság {figyelemmel a jelen határozat IV. részében (Indokolás [30] és köv.) is rögzített vizsgálati szempontrendszerére} elsőként azt vizsgálta, hogy az indítványozó által kifogásolt – és a bíróságok által a személyiségi jog megsértése miatt indított perben elbírált – kifejezések az ügy valamennyi körülménye alapján közéleti vitában kerültek-e megtételre, az indítványozó jelen ügyben kivételes közszereplőnek minősül-e. Amennyiben igen, akkor a szólásszabadság alkotmányos szempontjai felerősödnek, és a véleménynyilvánítással érintettek személyiségvédelme korlátozottabbá válik.
- [67] Az eljáró bíróságok a sérelmezett kifejezéseket tartalmazó cikket valóságos tartalmuk szerint, az egyes kifejezéseket, összetartozó részeket pedig összefüggésükben értelmezték, figyelemmel a társadalmilag kialakult közfelfogásra is. A PK. 12. számú állásfoglalásnak és a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatban foglalt szempontoknak megfelelően értékelték, hogy az közlés megjelenítésére milyen apropóból került sor, mi a jellege, műfaji sajátosságait, a tartalma, meghatározták az abban foglaltak tárgyát, kontextusát és a célját.
- [68] A jelen ügyben eljáró bíróságok úgy ítélték meg – a másodfokú bíróság megfogalmazása szerint –, hogy a cikk stílusát tekintve publicisztikai írásnak minősül, mely a lakiteleki filmszemlén megrendezésre került díjátadó apropóján került közzétételre, abban a szerző az indítványozót a röszkei eseményeknél tanúsított magatartásán keresztül azonosította, ezzel egyidejűleg kritikát fogalmazott meg az indítványozó személye elleni büntetőeljárás elhúzódása miatt. Az írás kritikával illette a díjátadó körülményeit is, és bemutatta az egyes politikusok, politikai pártok, és a közmédia erre nyújtott reakcióját.
- [69] A röszkei eseményeket illetően az eljáró bíróságok arra a következtetésre jutottak, hogy a 2015 szeptemberében – illetőleg az ezt követő időszakban is – a menekültválság, és az ahhoz szorosan kapcsolódó események – nem vitásan – a közvélemény folyamatos figyelmének középpontjában álltak. A Röszkén történt rendőri intézkedés, és az indítványozó ennek során tanúsított magatartása – melynek során „a tudósítói semlegességéből kilépve, az események résztvevőjévé vált” – a széles körben ismertté vált videó- és képfelvételek hatására bel- és külföldön egyaránt köztudottan erőteljes vitát generált a közvéleményben.
- [70] Az Alkotmánybíróság e szempontokat figyelembe véve – a fent idézett korábbi gyakorlatára tekintettel – megállapította, hogy alappal jutottak az eljáró bíróságok arra a következtetésre, hogy a cikket közéleti vitában, közügyeket érintő közlésnek kell tekinteni, az indítványozó pedig jelen esetben kivételes közszereplőnek minősül, így pedig a cikk a véleménynyilvánítási szabadság magasabb szintű oltalma alatt áll.

- [71] 3. Az Alkotmánybíróság következő kérdésként azt vizsgálta, hogy a bíróságok az ügy alapjogi érintettségére tekintettel megalapozottan döntöttek-e arról, hogy a sérelmezett közlések tényállításnak vagy értékítéletnek minősülnek-e.
- [72] Az elsőfokú bíróság értelmezése szerint a sérelmezett közlések az indítványozóra vonatkozó, személyét kétségkizáróan azonosíthatóvá tevő tényállítást tartalmaznak, melyek – a büntetőeljárásban felvett igazságügyi szakértői bizonyítás alapján – utóbb valótlannak bizonyultak annyiban, hogy az indítványozó ténylegesen nem „gáncsolta el” vagy „rúgta fel” a szír férfit, hanem csak rúgó mozdulatot tett felé, azonban az indítványozó ezt közvetlenül megelőző magatartásával összefüggésben értékelve (miszerint indítványozó pár perccel korábban két, a rendőri intézkedés előtt futó személyt – egy kiskorút – ténylegesen megrúgott) arra az álláspontra helyezkedett, hogy önmagában az a tény, hogy az indítványozó lendített lába ténylegesen nem ért célt, a kifejezéseket illetően lényegtelen részletnek, pontatlanságnak minősül.
- [73] A másodfokon eljáró bíróság szerint a kifogásolt közlések formailag ugyan tényállításként jelennek meg, azonban olyan kontextusban, hogy azok valójában véleményt formálnak, tekintettel arra, hogy valamely tény közlése is kifejezhet személyes véleményt, továbbá, hogy egy értékítéletnek, következtetésnek minősülő közlés esetén is szükséges, hogy azt elegendő ténybeli alap támassza alá.
- [74] A 7/2014. (III. 7.) AB határozatban, valamint a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatban foglaltakra alapítottnak a Fővárosi Ítélet tábla úgy foglalt állást, hogy a cikk írója az indítványozó személyét a múltbeli, közéleti vitát kiváltó magatartásán keresztül azonosította, a cikk célja azonban nem az volt, hogy őt negatív színben tüntesse fel, hanem az, hogy kifejezze a szerző véleményét a díjátadással kapcsolatos reakciókról. Az, hogy az indítványozó magatartását „gáncsolás”-ként írta le, összességében nem tényállítás, hanem a közügyek szabad megvitatása körébe tartozó véleménynyilvánítás volt, amely a cikk megírásakor kellő ténybeli alappal rendelkezett. Az indítványozó viselkedése ugyanis közismerten a közbeszéd részévé vált, annak kapcsán közéleti vita alakult ki. E vita részeként a cikk írója értékelhette úgy a nyilvánosságra került felvételeket, hogy az indítványozó „elgáncsolta” a férfit, akkor is, ha ez a mozdulata nem ért célt. Ezt erősíti az is, hogy az indítványozó ugyanezen alkalommal – nem vitásan – más személyeket megrúgott, továbbá a magatartásáért többször elnézést kért. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a véleménynyilvánítás szabadsága körébe tartozott a cikk megírásakor, hogy a cikk írója a nyilvánosságra került felvételeken látottakat így értékelte. E körben rögzítette, hogy „[a] cikk megírásakor ugyanakkor a felperessel szemben kétségtelenül volt eljárás garázdaság miatt, a cikk a büntetőeljárásra is ekként utalt. A vád része volt a másodfokú határozatból kitűnően a felbuktatással kapcsolatos cselekmény. A két menekült, közte egy gyermek megrúgására vonatkozó részecselekmény tekintetében utóbb a büntető bíróság a garázdaság körében befejezett bűncselekményt, a harmadik részecselekmény, a gyermekével menekülő férfi tekintetében a felbuktatás megkísérlése miatt kísérleti cselekményt állapított meg.” (Fővárosi Ítélet tábla ítélete, 8. oldal) A Kúria is megállapította, hogy az „elgáncsolás”, a „kigáncsolás” és a „felrúgás” kifejezések „a cikk megírásának időpontjában kellő ténybeli alappal rendelkeztek és a kifejezőmódjukban nem voltak indokolatlanul bántók” (Kúria ítélete, Indokolás [20]).
- [75] Az Alkotmánybíróság már többször felhívta a figyelmet arra, hogy egy vizsgált kijelentés megítélésekor annak is nagy jelentősége van, hogy az milyen körülmények között, milyen szöveggörnyezetben hangzott el. Az eljáró bíróságok – figyelemmel a PK. 12. számú állásfoglalásban, valamint az alkotmánybírósági határozatokban foglaltakra – a sérelmezett kijelentéseket kétséget kizáróan kontextusba helyezve, a teljes szöveget figyelembe véve értékelték, tekintettel a közzététel körülményeire, előzményeire, és az indítványozó személyét illetően a társadalomban kialakult nézetekre.
- [76] Az Alkotmánybíróság ezért úgy ítélte meg, hogy az eljáró bíróságok az ügy alapjogi relevanciáját figyelembe véve, a rendelkezésre álló alkotmányos mozgástér keretein belül – döntésüket megfelelően indokolva – alakították ki álláspontjukat.
- [77] 4. Az Alkotmánybíróság azt is megvizsgálta, hogy az eljáró bíróságok jogértelmezése nem terjesztette-e ki az alkotmányosan igazolható korlátokon túlra – az emberi státuszt közvetlenül megtestesítő emberi méltóság korlátozhatatlan magja sérelmére – a véleménynyilvánítás szabadsága védelmi körét.
- [78] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az eljáró bíróságok az alkotmányossági szempontokat felismerve és körültekintően mérlegelve jutottak arra a következtetésre az ítéletükben, hogy az indítványozónak a vizsgált közlések vonatkozásában – mint közéleti vitában, kivételes közszereplői minőségében érintett személynek – az átlagosnál jobban kellett túrnie a kritikai megjegyzéseket.

- [79] A Kúria döntésében figyelemmel volt a 7/2014. (III. 7.) AB határozatban, és a 28/2014. (IX. 29.) AB határozatban foglaltakra, arra, hogy az Alaptörvény IX. cikke és az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a közösséget érintő kérdések megvitatásának szabadságát széles körben kell biztosítani. Szem előtt tartva a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatban foglaltakat is, rögzítette, hogy a sajtó- és véleménynyilvánítási szabadság korlátozása csak igen szűk körben indokolt: akkor, ha a cikk szerzője kifejezetten tudatában volt a sérelmezett közlés valótlanosságának (tudatosan hamis közlés), vagy ha a foglalkozása, hivatása gyakorlásának szabályai szerint elvárható lett volna tőle a tények valóságtartalmának vizsgálata, de a véleménynyilvánítási alapjog felelős gyakorlásából adódó gondosságot elmulasztotta. Vizsgálata során az eljáró bíróságok, így a Kúria is arra a következtetésre jutott, hogy a sérelmezett közlések ezek közül egyik esetkörbe sem sorolhatók, a bíróságok pedig ebbéli álláspontjukat érdemi indokolással támasztották alá.
- [80] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a közéleti vitában résztvevők jogi felelősségre vonásához nem elegendő annak kimutatása, hogy a vizsgált megszólalás bizonyos elemei ténylegesen, objektív módon cáfolhatók. A vitatott kijelentés értékelését arra figyelemmel kell elvégezni, hogy az milyen valódi jelentést hordoz, és ez az ügy valamennyi körülményének értékelését igényli. A Kúriának az a jogértelmezése, mely szerint egy sajtócikkben közölt információkat a maguk összességében és összefüggéseikkel együtt kell értékelni (ideértve a sajtócikk megírásának időpontját és az ebben az időpontban rendelkezésre álló információkat is), illetve a lényegtelen tévedések, pontatlanságok nem alapozhatnak meg jogsértést, nem csupán nem ellentétes, hanem kifejezetten összhangban áll az Alaptörvényből fakadó követelményekkel {8/2018. (VII. 5.) AB határozat, Indokolás [28]}.
- [81] Ha a vitatott kijelentés, nyilatkozat olyan körülményt illetően minősül tévedésnek, valótlannak, mely az ügyben érintett személy személyiségének megítélése szempontjából közömbösnek minősül, illetőleg ez a lényegtelen tévedés, pontatlanság nélkülözi a szándékosságot, akkor arra a szólásszabadság védelmi körének ki kell terjednie, ellenkező esetben ellehetetlenülne a sajtó-és véleménynyilvánítási szabadság alapjogának gyakorlása.
- [82] 5. A sajtószerv felelősségével és tevékenységi körében kifejtett gondos eljárásával kapcsolatosan az eljáró bíróságok egybehangzóan arra az álláspontra jutottak, hogy az indítványozó ténylegesen kifejtett magatartását kizárólag a büntetőeljárás során elvégzett szakértői vizsgálattal lehetett tisztázni. Az a sajtószertől nem volt elvárható, hogy a következtetések közlése előtt a több szemszögből elkészített, megkérdőjelezhetetlen hitelességű videó- és fényképfelvételeket maga is szakértői vizsgálatnak vesse alá, vagy a folyamatban lévő büntetőeljárásban keletkezett szakvéleményt beszerezze, és ennek megfelelően foglaljon állást, különös tekintettel arra, hogy az nem is tekinthető közismertnek. A felvételekből levont következtetés nem minősült tudatosan hamis közlésnek, és nem sértette meg a véleménynyilvánítási alapjog felelős gyakorlásából eredő gondosság követelményét sem, figyelemmel a Fővárosi Ítéletábrá ítéletében is ismertetett és ekként a bíróság értékelési körébe bevont körülményekre.
- [83] Ahogyan arra az Alkotmánybíróság már korábban utalt, azt, hogy az információt terjesztő személyt mikor lehet olyannak tekinteni, mint aki az információ valótlan vagy félrevezető mivoltában tudatában van, vagy az adott helyzetben elvárható gondosság nélkül járt el, a szabad tájékoztatást támogató tartalommal kell értelmezni. A sajtószerv a szakma szabályai alapján elvárható körültekintéssel kell, hogy felderítse az általa nyilvánosságra hozandó cikkek valóságtartalmát.
- [84] Annak megítélése, hogy egy sajtószerv egy közlés megjelentetésekor a tőle elvárható, foglalkozása, hivatása gyakorlásának szabályai szerint tanúsított gondossággal járt-e el, a bírói mérlegelés körébe tartozik. Az Alkotmánybíróság ismételt hangsúlyozza, hogy a 3/2015. (II. 2.) AB határozatban rögzített elveknek megfelelően vizsgálata csak arra terjedt ki, hogy a bíróságok felismerték-e az ügy alapjogi vonatkozásait, és azokra figyelemmel, az érintett alapjog alkotmányos tartalmát érvényre juttatva értelmezték-e az alkalmazandó jogszabályokat. Nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe annak megítélése, hogy a bíróság döntése az ügyben meghozható egyedüli helytálló döntés-e, vagy hogy a bírói törvényértelmezés, a bizonyítékok mérlegelése, valamint az azokból levont következtetések helyesek-e. A bírói mérlegelés körében hozott ítéletek felülvizsgálata az Alkotmánybíróság Alaptörvényben biztosított alkotmányossági szempontú vizsgálati jogkörén kívül esik {hasonlóan pl. 3013/2016. (I. 25.) AB végzés, Indokolás [18]; 3221/2014. (IX. 22.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}.
- [85] 6. A fenti szempontok figyelembevételével az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az eljáró bíróságok felismerték és figyelmet szenteltek az ügy alkotmányjogi aspektusainak, az Alaptörvény megszabta mozgáster keretein belül maradó álláspontjukat részletes, alkotmányjogilag értékelhető és megfelelő indokolás-

sal támasztották alá, a támadott döntések pedig nem sértik a hivatkozott alapvető jog védelmi körét, azaz nem állapítható meg a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség.

[86] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a rendelkező részben foglaltak szerint elutasította.

Budapest, 2022. február 1.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

[87] A határozatot támogatom. Az indokolással összefüggésben csupán egy elvi jellegű észrevételem van a tényállítás és vélemény viszonyát illetően. A határozat világosan bemutatja a tényállítás és a vélemény közötti különbségeket, ugyanakkor az értékítélettel terhelt tényállítás esetében a határozat által is elfogadott elhatárolást nem tartom kellőképpen egzaktnak. Nézetem szerint az értékítélettel terhelt tényállítások valóságtartalma sem lehet közömbös, azaz a tényállítás nem lehet valótlan. Ugyanis a tényből következik az értékítélet és nem fordítva. Így nem értek egyet azzal, miszerint: „Az, hogy az indítványozó magatartását »gáncsolás«-ként írta le, összességében nem tényállítás, hanem a közügyek szabad megvitatása körébe tartozó véleménynyilvánítás volt, amely a cikk megírásakor kellő ténybeli alappal rendelkezett.” (Indokolás [74])

[88] Az ügy eldöntése szempontjából azonban – a sajtó felelősségére vonatkozó szabályok, a hozzá kapcsolódó bírói gyakorlat és az ezzel összhangban álló alkotmánybírósági gyakorlat alapján – annak van jelentősége, hogy a sajtó felelősége megállapítható-e vagy sem. Egyetértek azzal, hogy a sajtó felelősége a jelen ügyben nem állapítható meg, mivel a felvételekből levont következtetés nem minősült tudatosan hamis közlésnek, és nem sértette meg a véleménynyilvánítási alapjog felelős gyakorlásából eredő gondosság követelményét sem, figyelemmel a bíróság értékelési körébe bevont körülményekre. A sajtó felelőségének megállapíthatósága nélkül pedig a kifogásolt megnyilatkozás nem eredményezhette az indítványozó által hivatkozott alapjog sérelmét.

Budapest, 2022. február 1.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/891/2021.

